

[Антонов О. В., Басюк Н. А., Вознюк О. В., Дубасенюк О. А.] / за ред. О. А. Дубасенюк. У 2-х томах. Т. 1. Житомир: Вид-во «Рута», 2025. 220 с.

7. Компетентнісні засади підготовки творчих майбутніх фахівців у закладах вищої освіти засобами цифрових технологій: монографія [Бахмутова Л. М., Ковальчук В. А., Мірошніченко О. А., Павленко В. В., Смаїлова Т. У.] / за ред. О. А. Дубасенюк. У 2-х томах. Т. 2. Житомир: Вид-во «Рута», 2025. 228 с.

Журенко Микита Анатолійович,

аспірант факультету технологічної і професійної освіти,
директор бібліотеки Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ: ДОСВІД КРАЇН ЄС

Стрімкий розвиток цифрових технологій, автоматизація й роботизація різних сфер діяльності зумовлюють глибокі зміни на глобальному ринку праці. За прогнозами World Economic Forum і аналітиків Forrester Research, цифрова трансформація охопить більшість сучасних професій, що актуалізує не лише адаптацію фахівців до нових умов, а й розвиток цифрових компетентностей, необхідних для ефективної роботи в цифровому середовищі. Особливої ваги ця проблема набуває в освіті, де підготовка майбутніх учителів має бути зорієнтована на педагогічно доцільну інтеграцію цифрових технологій в освітній процес.

Дослідження проблематики цифрової компетентності активно ведуться такими вченими, як Н. Бахмат, Т. Сторчова, Р. Моцик, Н. Мелекесцева, Г. Братиця [1], М. Журенко [2; 3], В. Толмачов [3], Н. Морзе, О. Базелюк, І. Воротнікова, Н. Дементієвська, О. Захар, Т. Нанаєва, О. Пасічник, Л. Чернікова [4] та інші. Серед нормативних документів, що визначають

сучасний підхід до розвитку цифрових компетентностей, – DigComp 2.1 [6], DigCompEdu [7], DigCompConsumers [5].

У країнах Європейського Союзу цифрова компетентність розглядається як фундаментальна складова особистісного та професійного розвитку, адже вона є базовою умовою успішної адаптації людини до змін, зумовлених глобальною цифровізацією. Сучасна освіта, економіка та культура неможливі без систематичного розвитку цифрових умінь і навичок. Європейські дослідження підтверджують, що цифрова компетентність охоплює не лише вміння користуватися технологіями, а й здатність критично оцінювати інформацію, ефективно співпрацювати та створювати інноваційні цифрові продукти.

Ще у 2006 році Європарламент визнав цифрову компетентність однією з восьми ключових компетентностей для неперервного навчання [8]. У 2018 році документ оновили, розширивши зміст цього поняття та акцентувавши увагу на медіаграмотності, безпечній роботі з даними, цифровій комунікації й розв'язанні проблем за допомогою технологій.

Серед ключових європейських моделей розвитку цифрових компетентностей варто виокремити такі приклади:

- DigComp 2.1 [6] – універсальна рамка для громадян, яка містить п'ять основних блоків: інформаційна грамотність; комунікація та співпраця; створення цифрового контенту; інформаційна безпека; вирішення проблем. Ця модель стала основою для багатьох національних стратегій розвитку цифрової грамотності, адже забезпечує гнучкий інструментарій для оцінювання рівня компетентності громадян і створення навчальних програм.

- DigCompEdu [7] – спеціалізована рамка для педагогів і викладачів усіх рівнів освіти. Вона описує шість рівнів сформованості цифрових компетентностей (від A1 – початкового до C2 – експертного рівня) та включає 22 компоненти, серед яких: використання цифрових ресурсів, планування навчання, впровадження інтерактивних методик, об'єктивне оцінювання

результатів навчання за допомогою технологій та формування у здобувачів освіти цифрової грамотності.

- DigCompConsumers [5] – модель, призначена для підтримки споживачів у цифровому середовищі. Вона спрямована на розвиток здатності безпечно та ефективно взаємодіяти з цифровими послугами, розуміти власні права і обов'язки, а також захищати особисті дані в умовах цифрової економіки.

Результати досліджень, проведених у Великобританії (Burning Glass Technologies [9], Llewellyn [10]), свідчать, що цифрові навички є необхідними для 82% сучасних професій, незалежно від рівня їх складності.

При цьому фахівці, які мають високий рівень цифрової компетентності, демонструють більшу конкурентоспроможність і менший ризик втрати робочого місця внаслідок автоматизації та штучного інтелекту.

У європейських країнах, зокрема у Фінляндії, Нідерландах, Естонії, Іспанії, Великобританії, Австрії та Норвегії, було розроблено національні стандарти цифрової компетентності вчителів, що стали підґрунтям для формування рамки DigCompEdu [7]. Вони акцентують на поєднанні педагогічної майстерності з технологічними знаннями як основі сучасного освітнього середовища.

Використання DigCompEdu [7] у підготовці педагогів сприяє вдосконаленню професійної діяльності вчителя, упровадженню цифрових інструментів в освітній процес і розвитку цифрових компетентностей учнів. Цифрова компетентність сьогодні є важливою передумовою професійної конкурентоспроможності, оскільки охоплює не лише використання технологій, а й критичне оцінювання інформації, безпечну роботу з цифровими ресурсами, створення контенту, комунікацію, співпрацю та адаптацію до технологічних змін.

Для України одним із пріоритетних завдань є розроблення й послідовне впровадження комплексної національної стратегії розвитку цифрової грамотності населення, орієнтованої на різні вікові та професійні групи.

Важливим складником цієї стратегії має стати уніфікована структура цифрової компетентності для громадян і педагогів, узгоджена з рамками DigComp 2.1 [6] і DigCompEdu [7]. Це забезпечить цілісний підхід до формування, оцінювання та вдосконалення цифрових навичок, посилить методичне підґрунтя освітнього процесу й системи підвищення кваліфікації, а також сприятиме приведенню професійної підготовки фахівців у відповідність до потреб цифрового суспільства.

Не менш важливим є системне підвищення кваліфікації педагогічних працівників на основі кращих європейських практик. Такі програми мають бути спрямовані не лише на опанування сучасних цифрових інструментів, а й на їх педагогічно виважене використання в освітньому процесі, зокрема в дистанційному та змішаному форматах. Перспективи розвитку цієї сфери пов'язані з розбудовою національної системи цифрової підготовки педагогів, упровадженням сучасних механізмів моніторингу рівня цифрової компетентності та адаптацією міжнародного досвіду до реалій української освіти. Отже, комплексний розвиток цифрової компетентності слід розглядати як одну з ключових умов модернізації освіти, підвищення її якості та підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно діяти в умовах динамічного цифрового середовища.

Список використаних джерел:

1. Бахмат Н., Сторчова Т., Моцик Р., Мелекєсцева Н., Братиця Г. Сучасні тенденції розвитку цифрової компетентності майбутніх учителів: європейський досвід. *Академічні візії*. 2023. № 15.
2. Журенко М. Формування цифрової компетентності в епоху штучного інтелекту: виклики і можливості для сучасної педагогіки. *Компетентнісний підхід в освіті: теорія і практика* : матеріали II Всеукраїнського науково-методичного семінару. Глухів. 2024. С.66–68.
3. Журенко М., Толмачов В. Формування цифрової компетентності майбутнього вчителя інформатики: концептуальна модель. *Перспективи та*

інновації науки. Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина». 2025. № 6 (52). С. 423–442. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-6\(52\)-423-442](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-6(52)-423-442)

4. Морзе Н., Базелюк О., Воротнікова І., Дементієвська Н., Захар О., Нанаєва Т., Пасічник О., Чернікова Л. Опис цифрової компетентності педагогічного працівника. *Електронне наукове фахове видання "Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету", спецвипуск "Нові педагогічні підходи в STEAM освіті"*. 2019. С. 1-53. ISSN: 2414-0325. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s39>

5. Brečko B., Ferrari A. The Digital Competence Framework for Consumers; Joint Research Centre Science for Policy Report. *Publications Office of the European Union. Luxembourg*. 2016. ISSN 1831-9424. (EUR 28133 EN).

6. Carretero S., Vuorikari R., Punie Y. DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use. *Publications Office of the European Union. Luxembourg*. 2017. 108 p. (EUR 28558 EN).

7. Redecker C., Punie Y. European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. *Publications Office of the European Union. Luxembourg*. 2017. 92 p. (EUR 28775 EN).

8. Recommendation 2006/962/EC of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning. OJ L 394, 30.12.2006, pp. 10-18.

9. No Longer Optional: Employer Demand for Digital Skills (2019 June). Burning Glass Technologies. 108 p. Retrieved from: <https://lnk.ua/bnqsdCUOb> (дата звернення: 18.03.2026).

10. Llewellyn G. Current and future demand for digital skills. Smart Insights. Retrieved from: <https://lnk.ua/SA6EfvPoc> (дата звернення: 18.03.2026).